Länsbibliotek
Östergötland

Rapport år 2 för Bokens alla sidor

Bakgrund

Projektet kom till genom ett initiativ från Länsbibliotek Östergötland.
Tillsammans med Östergötlands Länsmuseum utarbetades en projektansökan.
Huvudsyftena med projektet är att hitta nya vägar att väcka läslust och att ge unga möjligheter till eget skapande och tillgång till kulturella uttrycksmedel.
Medel beviljades från Kulturrådet för ett år i taget under med en maximal projektlängd på tre år.

Sammanfattning av projektet år 1, 2008

En projektledare anställdes och en projektplan togs fram. Projektet presenterades för länets barn- och ungdomsbibliotekarier. Ett tänkbart upplägg för ett så kallat bok-event presenterades i syfte att väcka intresse för deltagande i projektet som arrangör av ett sådant bok-event.
Inventering av tänkbara kulturaktörer påbörjades och en struktur arbetades fram, liksom tänkbara strategier för att nå uppsatta mål.

Ett första bok-event planerades och genomfördes på länsmuseet för samtliga barn- och ungdomsbibliotekarier i länet, i syfte att tydligare visa hur ett sådant kan gå till och därmed locka till medverkan och arrangörskap.
I korta drag handlar bok-event om att möta boken med många sinnen, på många olika sätt med hjälp av olika konstformer som drama, dans, bildkonst m m.
Under resten av året genomfördes antal event med olika kulturaktörer och kulturuttryck för ungdomarna.
Skolklasser i Motala, Linköping, Väderstad och Skänninge fick bland annat möta bildkonstnärer, mediapedagog, utöva drama, konst och göra skrivövningar.

Ett arbete med att ta fram ett inspirationsmaterial på webben påbörjades.
Syftet är att erbjuda redskap för förnyelse till bibliotekarier som saknar resurser att genomföra bok-event med professionella kulturaktörer, men ändå vill komma vidare i sitt arbete med läsfrämjande.
Materialet var ute bland bibliotekarier i länet för synpunkter.

Kontakt togs med de östgötska deltagarna i projektet Läskonster.
Kontinuerliga möten mellan länsbiblioteket och projektledaren hölls under hela våren. Kontinuerlig kontakt hölls även med projektplaneringsgruppen i projektet Läskonster.

Beskrivning av det första projektårets arbete kan läsas i sin helhet i rapporten för år1.

Projektets år 2, 2009

Den person som varit projektledare under år 1 ersattes av med museipedagogen som fått projektledartjänsten, men varit föräldraledig under projektets första år. För att stötta projektet under överlappningsfasen medverkade ytterligare en museipedagog under våren 2009.
Samtliga projektledare är anställda som museipedagoger på Östergötlands Länsmuseum.

En länsbiblioteksskonsulent har anställts på Länsbibliotek Östergötland vilket ger ökade möjligheter att stärka arbetet med läsfrämjande inom länet.

Överlämning
Informations- och överlämningsmöte i februari 2009 på Länsbiblioteket med länsbibliotekarie, biblioteksskonsulent och de tre projektledarna.

Information till bibliotekschefer
Projektledarna rapporterar om projektet till länets bibliotekschefer vid ett möte i mars 2009.
Upplägget innehöll information och ett smakprov på bok-event genomfördes. Syftet var att påtala och förankra projektets möjlighet till arbete med läsfrämjande och vikten av att resurser avsätts för detta arbete.

Medverkan i Nattpäron
De två tillträdda projektledarna deltog i mars vid Riksutställningars turnéprogram för Nattpäron då utställningen var på plats i Motala.
Detta skedde i syfte att ge uppslag till nya idéer inom projektet eftersom utställningens innehåll, presentationssätt och interaktiva delar lyfter det vidgade textbegreppet .
Det gav också möjlighet att arbeta nära bibliotekarierna i Motala och få ytterligare utbyte med yrkesgruppen, för att utarbeta en relevant fortsättning på projektet.

Seminarier
Projektledaren deltog även i ett seminarium för barnbibliotekarierna i länet. Detta för att bättre förstå vilka behov av fortbildning yrkesgruppen behöver och kunna möta bibliotekarierna utifrån deras yrkesperspektiv.

Bok-event

Bok-event under perioden januari 2009-mars 2009
Planerades och arrangerades av den tidigare projektledaren och tog plats i följande orter och datum:
Boxholm feb-mars 3 st event i åk 8
Samma klass fick uppleva tre olika bok-event med tre olika böcker, upplägg och aktivitet. Kulturaktörer var en dramapedagog, en skrivarpedagog och en konstnär.
Vadstena mars två klasser i åk 9. Kulturaktörer var dramapedagog och konstnär.

Bok- event under perioden oktober 2009- april 2010
Boken valdes i alla exempel under perioden av bibliotekarien.
Med en bok i centrum finns ett eller flera givna tema att utgå ifrån.
Till varje bok- event detta kopplades kulturaktörer av olika slag.
Där stannar likheten för bok- eventen, då alla bok-event under år två ser väldigt olika ut både för organisation och innehåll.
Det finns en medvetenhet i detta från projektledarens sida, att testa så många olika sätt och variationer som möjligt.

Urvalet av kulturaktörer skedde både med tanke på att olika kulturyttringar ska representeras i projektet. Dessutom var målet att i möjligaste mån nyttja lokala aktörer. Det senare för att underlätta för kommande och vidare samarbete mellan bibliotek och kulturaktör.
En utvärdering har vid samtliga bok-event oktober-mars lämnats ut från projektledaren för ungdomarna att fylla i. Utvärderingsmöten med bibliotekarierna har också i möjligaste mån skett efter eventen . Det är i syfte för att under år 3 kunna utvärdera projektet utifrån deltagarnas perspektiv.

Ödeshög
Tre bok-event i tre olika klasser från år 8, november 2010.
Stor vikt lades vid att bibliotekarien skulle medverka i idéskiss, vid planeringen av upplägget samt genomförandet.
Två förberedelsemöten där projektledaren mötte bibliotekarien på Ödeshögs bibliotek föregick eventen.
Manus för en dialog skrevs gemensamt.
Eventet bestod av två delar där bibliotekarien tillsammans med projektledare höll i den ena delen. För den andra delen hyrdes dramapedagog in, både projektledare och bibliotekarie var aktiv den andra delen.
Ett separat utvärderingsmöte efter samtliga event ingick också för projektledare och bibliotekarie.

Kisa
Här ville fritidsgården arbeta med ett större projekt för ungdomarna på fritiden kring en bok och med bok-eventen som inspiration. Vid planeringsmötet med projektledare beslutades det att boken som man skulle arbeta med skulle bli Stephanie Meyers Om jag kunde drömma. Projektet fick då också namn utifrån bokens tema, Omöjlig kärlek.
Fritidsgården, två fritidspedagoger, en ungdomslots knuten till projektet utgjorde grundstaben för projektet.
10 stycken tjejer i högstadieålder föranmälde sig till att delta i projektet.
19 stycken träffar planerades av fritidsledarna för ungdomarna, upptakten var i november 2009. Lokal har varit fritidsgården i Kisa.
Med motiveringen att detta var den första ort som ville på göra bok-event på fritiden fick Kisa extra medel för ytterligare tre bok- event jämfört med andra kommuner. En planering för perioden skickades i förhand till projektledaren.
4 st bok-event gjordes totalt där två bibliotekarier varvade ansvaret och kulturaktörer köptes in.
Bok-eventen genomfördes i november, december, januari och mars.

Däremellan låg träffarna på egen hand, i regel en gång per vecka med undantag för skolloven.
Då det är viktigt att ge ungdomarna tillgång till kulturella uttrycksmedel inom olika kulturformer försökte projektledaren hitta kulturaktörer inom olika arbets- och uttrycksfält. Kisa ungdomarna fick möta konstnär, dramapedagog, yrkesmusiker och skrivarpedagog.
Projektledaren medverkade vid det sista eventet i mars. I övrigt har projektet fungerat på egne hand utifrån de medel man fått för bok-event och det schema som gjorts. Biblioteket i Kisa har bistått med en summa pengar för att ungdomarna skulle kunna äta något vid träffarna. Projektledaren godkände också en mindre summa pengar för en workshop under en av de 19 träffarna.
Träffarna på egen hand har dokumenterats och rapporterats till projektledaren.
Ungdomarna har efter bok-eventen fyllt i utvärderingsblanketten som vid övriga orter.

Söderköping och Norrköping; Navestad
Planeringen för bok-eventen i Navestad och Söderköping gjordes gemensamt och ett likartat koncept framarbetades för båda orterna. Initialt var Hagebyfilialens bibliotekarie knuten till projektet, men under planeringstiden bytte hon tjänst och en ny bibliotekarie tillkom.
Projektledare och bibliotekarier möttes tre gånger för planering och förberedelse. Stor vikt lades vid att bibliotekarierna själva skulle medverka i framtagandet av konceptet samt medverka i genomförandet.
Kulturaktörerna som hyrdes in var från Kulturskolan på respektive plats. Detta var ett medvetet val från projektledarens sida, då denna kontakt och samarbetet runt bok-eventet förhoppningsvis ger stor möjlighet för mer samarbete i framtiden. Eftersom kulturskola och bibliotek söker samarbete inom de här två kommunerna kan ekonomiska hinder minska vilket är en viktig faktor.
Vid det sista planeringsmötet bjöds kulturaktörerna in, en av två kunde medverka. Den andra kulturaktören hade telefonkontakt med bibliotekarien.
För båda tillfällena var det drama och värderingsövningar som var arbetssättet kring boken tema.

Söderköping
En klass från år 8 kom i februari 2010 till Söderköpings bibliotek för ett bok-event. Klassläraren deltog också.
Bibliotekarien var själv ansvarig för vissa delar av bok-eventet och medverkade aktivt i resten. Projektledaren var med och stöttade upp.
Kort utvärdering med de vuxna efteråt.

Navestad
5 tjejer från olika klasser i år 9 deltog under februari 2010 på ett event på fritidsgården som ligger i anslutning till skolan de går på.
Fritidsgårdsgruppen brukar träffas regelbundet med fritidsledare på skoltid i syfte att stärka identitet och grupptillhörighets.
Det var samma koncept som i Söderköping men med annan kulturaktör, vilket gjorde att övningarna såg lite annorlunda ut. Gruppen storlek och eventuellt trygghet med varandra (projektledarens reflektion) gjorde också att det blev mer diskussion och samtal än i Söderköping.

Bibliotekarien hade eget ansvar för att introducera boken och deltog aktivt i resten av innehållet. Projektledaren var med och stöttade. Två fritidspedagoger och en praktikant deltog också.
Ungdomarna fick utvärdera enligt frågeformuläret. Muntlig utvärdering efteråt av de medverkande vuxna.

Norrköping
I mars 2010 höll Norrköpings stadsbibliotek ett bok-event på kvällstid.
Det var en öppen inbjudan med föranmälan.
Bibliotekarierna valde inriktning på kulturaktör, de var närvarade vid eventet och höll i det praktiska men medverkade inte i innehållet .
Kulturaktören var textmakare/skrivarpedagog och det handlade om att skriva med inspiration från böckerna ur Twilight-serien (av författaren Stephanie Meyers).
14 stycken deltagare kom.
Projektledaren var med i aktiviteterna men deltog inte aktivt i innehållet.

Metodutveckling
Mer ansvar lades på bibliotekarierna vid planering, arrangerande och utförande vid bok-eventen än tidigare under år 1.
Då projektet avslutas efter år 3 är det i huvudsak bibliotekarierna som kan fortsätta att arbeta med idéerna inom Bokens Alla Sidor. Därför har det under år 2 lagts en tyngd vid både bibliotekariernas egen medverkan i bok-eventens olika faser och vid fortbildning. Tanken var att ge verktyg, metoder och mod för att arbeta på egen hand.

Två fortbildningsdagar.
Fortbildning uppbyggda enligt modell med workshops erbjöds vid två tillfällen för barnboksbibliotekarierna i länet.
Båda dessa hölls på Östergötlands Länsmuseum.
Tillfällena skapades i syfte att ge bibliotekarierna idéer och mod för nya arbetssätt och stärka metoderna inom Bokens alla Sidor.

Fortbildningstillfälle 1
I november 2009 erbjöds barnbibliotekarierna i länet en fortbildningseftermiddag under rubriken "Hur man gestaltar och visualiserar en bok". Projektledaren planerade, arrangerade och genomförde fortbildningstillfället.
Huvudsyftet var att ge tips på enkla metoder för gestaltning och uttryck inom både bild, drama och skrivande. Tonvikt lades vid att använda flera sinnen.

Då efterfrågan på utställningskunskap är stor ute på biblioteken var frågan hur man skapar en kontaktpunkt mellan bok och besökare också en liten del av eftermiddagen. Temat var även här att man kan använda fler sinnen än synen.
Tiden som var avsatt var 3 timmar.10 barnbibliotekarier deltog exklusive projektledare och länsbibliotekskonsult.

Fortbildningstillfälle 2
Den andra workshopen gick i februari 2010 under rubriken "Drama/IVK" (Icke Verbal Kommunikation).

Dramapedagog hyrdes in för att genomföra fortbildningen. Projektledare och dramapedagog planerade tillfället. Projektledare och länsbibliotekskonsult medverkade.
Den avsatta tiden var 3 timmar.
14 barnbibliotekarier deltog exklusive dramapedagog, projektledare och länsbibliotekskonsult.

Marknadsföring
I flera kommuner har lokalpressen bevakat eventen.
Projektledaren skrev också en artikel för tidskriften "Biblioteken i Östergötland" om projektet Bokens Alla Sidor och använde exempel från bok-event i Ödeshög och Kisa. Artikeln publicerades i december i nr 3 2009 och heter "Kreativa möten mellan ungdomar och böcker" och innehöll bilder från bok-event i Ödeshög.

Inspirationsmaterial på webben

Bok-event light

Inspirationsmaterial till webben med tips på hur ett bok-evenet light kan se ut omarbetades under hösten 2009 . Metoden ligger nu ute på hemsidorna för Länsbibliotek Östergötland och Östergötlands Länsmuseum. Den kommer även att presenteras i den kommande rapporten för Läskonster.
Det är tänkt som en källa att gå till när man som bibliotekarie har behov av nya idéer och tankar – vill utveckla sin egen verksamhet, men saknar stora resurser vad gäller tid och ekonomi.
Extra viktigt att marknadsföra då projektet går mot sitt tredje och sista år.
Materialet för Bok-event light bifogas med rapporten. (Bilaga1).

Fortsättningen på projektet

Fokus 2010 är arbetet med Litteraturhuset på webben

Bokens Alla Sidor kan leva kvar inom Skapande skola
Inom Skapande skola ges möjlighet för skolor att finansiera kultur som inte funnits tidigare. Det finns möjlighet för Länsmuseum och Länsbibliotek att utarbeta ett koncept och ett erbjudande med metoden från bokens Alla sidor som marknadsförs till skolorna.

Som ett prov på hur det kan gå till ska det genomföras ett bok-event i Linköping med en testgrupp. Dessa ska ha tillfälle att ge synpunkter innan koncept och erbjudande går ut till skolor.
Inom ramen för båda institutionernas verksamhet kan fler koncept arbetas fram och en utveckling av samarbetet ge innehållsmässiga vinster för båda parter och för läsfrämjandet.

Barn- och ungdomsperspektiv, inkl jämställdhet och mångfaldsperspektiv

Mer kan göras här, bl.a. genom utvecklandet av testgrupper och genom att man låter unga själva forma ett bok-event. I urval av testgrupp ska jämställdhet och mångfald beaktas.

Tillgången till kultur för unga med funktionshinder

Inom projektet finns fler möjligheter att arbeta med tillgänglighetsaspekter, t ex genom samverkan med de bibliotekarier som ansvarar för sådant som äppelhyllor t ex. Projektet handlar om att möta boken på olika sätt, genom flera sinnen, vilket gör det enkelt att arbeta utifrån ett salutogent perspektiv där alla sinnen beaktas och finns med och varje individs särart ses som en tillgång, inte som ett hinder.

Öka ett internationellt och kulturellt samarbete

Bok-event med fokus på upplevelsen genom olika sinnen är optimalt sätt att nå ungdomar som ännu inte lärt sig svenska. Genom sinnena kan man få kommunicera bokens röda tråd, samtidigt som ord förs in för att förstärka och locka till språkinlärning. Samverkan inom kommunen är viktig för att nå ett samarbete kring och med dessa grupper.

Problem och möjligheter

Resurser och status

För projektledaren, som inte tidigare haft professionell inblick i biblioteksvärlden, erfar jag att det kan vara ett både ensamt och stressfyllt arbete att vara barn-och ungdomsbibliotekarie. Det kan vara många önskemål som ska uppfyllas och det finns lite resurser för att genomföra dem. Att i en sådan situation ta på sig det merarbete ett bok-event medför kan upplevas svårt.
Det kan också vara svårt att få medel till att betala en professionell kulturaktör, eventuella medel till extern lokal och rekvisita som kan behövas.
Här hoppas jag att projektet Bokens alla sidor kunnat stötta och inspirera med metoder som ska vara relativt lätta att ändå plocka in, även om det handlar om enstaka exempel på grepp och övningar som de som presenteras Bok-event Light. Barnbibliotekarierna har också genom fortbildningstillfällen inom projektet fått verktyg som de kan använda.
Kan man titta på metoderna inom "Bokens Alla Sidor" som ett förhållningssätt till bokens innehåll och presentation och kan bibliotekarierna inom sina tjänster samverka med andra institutioner tror jag flera lösningar inte ligger långt bort.

Marknadsföring och samverkan

En annan erfarenhet är att det är svårt att marknadsföra något som är okänt och inte beprövat, vilket ett bok-event är. Där handlar det om att i första steget marknadsföra idén till biblioteksper sonalen och sedan i steg två marknadsföra idén gentemot deltagarna, ungdomar i åldern 13-15 år.
Genom Kisa-projektet, exemplet i Norrköping och i viss mån även tillfället i Navestad har projektet under år 2 lyckats spränga ramarna med bok-event knutna till den obligatoriska skolan och skoltiden.

Om man genom Skapande skola kan få många ungdomar att möta bok-event blir begreppet mer känt. Att ungdomar sprider positiv information om eventen för varandra är bästa marknadsföringsmetoden. Därmed kan man lyckas att för in det som en fritidsaktivitet som drar ungdomar till sig.

För det senare krävs dock personal som är villig att arbeta kvällstid. Fritidspedagoger och i viss mån museipedagoger gör detta reda.
Den springande punkten blir hur man finansierar kulturaktörer om man vill gå utanför den kompetens som är befintlig. Annars blir det avgörande vilka kompetenser dessa yrkesgrupper redan besitter, vilket naturligtvis kan vara väldigt olika.

Det vore spännande att bjuda in en grupp unga och låta dem forma sitt eget bok-event, utifrån sin favoritbok. Ett event som sedan genomförs med ungdomarnas ansvar och deras idéer, men med de vuxna som stöd. Kanske hittas genom detta också lösningar på både de problem med marknadsföring och finansiering som tidigare nämnts.

Ekonomi

Kostnader under 2009

Projektledare (köpt från länsmuseet)	253 000
Kostnader bok-events	33 975
Kostnader i samband med Läskonster	25 273
Övriga kostnader	27 752
Summa kostnader	340 000

Intäkter under 2009

Kulturrådet	300 000
Länsbibliotek Östergötland	40 000
Summa intäkter	340 000

Under år två har länsbiblioteket bidragit med 40 000 ur egen budget till projektet och länsmuseet har ställt ateljéer och material till förfogande. Länsbibliotekets arbetsinsats och bibliotekens arbetsinsats redovisas inte här i ekonomiska termer men är givetvis också både kostnader och intäkter i projektet.

Maria Linderström
Projektledare

Kerstin Olsson
Länsbibliotekarie